

بررسی وضعیت فضای کسب و کار استان کرمان

(مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی اتاق بازرگانی استان کرمان)

چکیده

این مطالعه به دنبال بررسی فضای کسب و کار کشور و استان کرمان با توجه به شاخص‌های ده گانه بانک جهانی است. نتایج مطالعه حکایت از فضای نامطلوب کسب و کار کشور نسبت به گذشته دارد. چرا که رتبه ایران از حیث فضای کسب و کار با یک پله سقوط به ۱۴۵ در سال ۲۰۱۳ رسیده است. همچنین بررسی‌های انجام شده مهمترین مانع کسب و کار استان کرمان را شرایط تأمین مالی معرفی می‌کند.

کلید واژگان: فضای کسب و کار، استان کرمان

محورهای کلی مطالعه:

- ۱- بررسی کلی فضای کسب و کار در ایران
- ۲- بررسی وضعیت فضای کسب و کار استان کرمان

مقدمه

با نگاهی به وضعیت اقتصادی ایران طی سال های اخیر می توان دریافت که وضعیت نه چندان مناسب فضای کسب و کار در کشور «میزان بالای بیکاری در سال های اخیر» یکی از مشکلات اصلی اقتصاد ایران است. چنان که طبق گزارش انجام کسب و کار^۱ در سال (۲۰۱۳)، وضعیت محیط کسب و کار کشورمان در بین ۱۸۵ کشور جهان در رتبه ۱۴۵ قرار دارد که نسبت به سال قبل یک پله افت داشته است.^۲

در یک بیان ساده و صریح، می توان اذعان داشت که بخش قابل توجهی از مقتضیات رشد اقتصادی هر کشور در گرو فضای کسب و کار مناسب در آن کشور است. آنچه تحت عنوان «فضای کسب و کار خاکستری» در ادبیات اقتصادی و مدیریتی کشور ایران مطرح می شود، می تواند بر عملکرد مدیران بنگاه های تولیدی، نیروی کار، سرمایه گذاران اقتصادی، روند تولید و فرآیندهای اقتصادی نظیر فروش، رقابت در عرصه های داخلی و جهانی و توسعه صنعتی و اقتصادی کشور تأثیر گذاشته و چهره اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشور را مخدوش سازد. در کشورهای منطقه و متأسفانه برخی کشورهای عربی همسایه که محل امن سرمایه گذاران ایرانی شده و خروج سرمایه از کشور را به دنبال داشته، می توان تأثیر بسیاری از عوامل موثر بر فضای کسب و کار و تأثیر متقابل وضعیت کسب و کار را بر بسیاری از شاخص های اقتصادی کشور مشاهده نمود.

از این حیث در این مطالعه سعی می شود براساس گزارش ۲۰۱۳ بانک جهانی ضمن تشریح آخرین وضعیت ایران در فضای کسب و کار، شاخص های مطلوب را استخراج نموده و به عنوان الگو مد نظر قرار داد. شایان ذکر است پیمایش موانع محیط کسب و کار برای بنگاه های اقتصادی یکی از گام های اصلی تهیه سند ملی توسعه اشتغال و سرمایه گذاری کشور است که هدفش رصد کردن برخی بنگاه های تولیدی و خدماتی هر استان از طریق تکمیل پرسشنامه ای برای شناسایی موانع محیط کسب و کار می باشد. همچنین شاخص های مذکور با متوسط جهان، کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا و کشورهای عضو سازمان همکاری های اقتصادی^۳ نیز مقایسه شده است. این پرسشنامه برگرفته از پرسشنامه بانک جهانی است که با اندکی تغییرات ترجمه شده است. همچنین تکمیل پرسشنامه های مذکور در استان کرمان، در اردیبهشت و خرداد ماه ۱۳۹۰ به صورت حضوری در مراجعه به بنگاه ها انجام شده است. ۱۱ شاخص برای سنجش محیط کسب و کار و فضای سرمایه گذاری استخراج شده است که این شاخص ها عبارتند از:

^۱ DOING BUSINESS

^۲ مطالعه بانک جهانی

^۳ OECD

۱- فساد ۲- امنیت اجتماعی ۳- تامین مالی ۴- جنسیت ۵- گستردگی اقتصاد غیر رسمی ۶- زیرساخت‌ها ۷- شرکتهای پیشرو ۸- مجوزهای کسب و کار ۹- مقررات و مالیات ۱۰- تجارت ۱۱- نیروی کار
بنابراین با استفاده از خروجی پرسشنامه مذکور و اقتباس از فضای حاکمیتی کشور، وضعیت کسب و کار استان کرمان مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفته است.

تبیین فضای کسب و کار استان و تبیین شاخصهای آن در مقایسه با فضای مطلوب و تشریح آن برای تمام منابع و نهادهای تأثیرگذار و رسانه‌ها و تعیین هدف کمی برای بهبود فضای کسب و کار و قابلیت

در مطالعه بانک جهانی ۱۱ شاخص در زمینه فضای کسب و کار معرفی و ارزیابی می‌شوند. این شاخصها عبارتند از: شاخص شروع کسب و کار، دریافت مجوزها، دسترسی به نیروی برق، ثبت دارایی، دسترسی به اعتبارات، حمایت از سرمایه‌گذاران، پرداخت مالیات، تجارت برون مرزی، تضمین قراردادهای، قوانین ورشکستگی و شاخص کلی سهولت انجام کار می‌باشد. همانطور که قبلاً بیان شد ابتدا به تشریح وضعیت ایران از نظر رتبه جهانی پرداخته می‌شود. سپس عملکرد کشوری که بهترین رتبه را در هر یک از شاخص‌ها دارد معرفی و با عملکرد ایران مقایسه می‌شود. در نتیجه این قیاس می‌توان فضای مطلوب کسب و کار را طراحی نمود. در نهایت به طور کلی وضعیت فضای کسب و کار استان کرمان تشریح می‌شود. در جدول زیر شاخص‌های ارزیابی فضای کسب و کار در ایران در میدان جهانی طی سه سال اخیر مشخص شده است.

بررسی وضعیت شاخص های ارزیابی فضای کسب و کار در ایران

رتبه در گزارش ۲۰۱۳	رتبه در گزارش ۲۰۱۲	رتبه در گزارش ۲۰۱۱	شاخص ها
۸۷	۵۰	۴۳	معیار شروع کسب و کار
۱۶۶	۱۶۶	۱۶۲	معیار دریافت مجوزها
۱۶۳	۱۶۴	۱۶۳	معیار دسترسی به نیروی برق
۱۶۵	۱۶۵	۱۵۹	معیار ثبت دارایی
۸۳	۹۷	۹۶	معیار دسترسی به اعتبارات
۱۵۰	۱۶۷	۱۶۶	معیار حمایت از سرمایه گذاران
۱۲۹	۱۲۵	۱۱۸	معیار پرداخت مالیات
۱۴۳	۱۳۹	۱۳۱	معیار تجارت برون مرزی
۵۳	۵۴	۴۸	معیار تضمین قراردادهای
۱۲۶	۱۲۵	۱۱۷	معیار قوانین ورشکستگی
۱۴۵	۱۴۴	۱۴۰	شاخص کلی سهولت انجام کار در ایران

مأخذ: بانک جهانی

۱- شاخص شروع کسب و کار

این شاخص در رابطه با شرایط آسان شروع کسب و کار می باشد. یعنی فرآیند شروع کسب و کار تا چه حد انگیزه سرمایه گذاری را تقویت می کند. متأسفانه این شاخص در ایران با ۳۷ پله از رتبه ۵۰ در سال ۲۰۱۲ به ۸۷ در سال ۲۰۱۳ رسیده است. رتبه اول این شاخص به کشور نیوزیلند تعلق دارد. در ایران شروع کسب و کار در ۷ مرحله و ۱۳ روز انجام می شود همچنین هزینه راه اندازی کسب و کار ۳.۳ درصد سرانه سرمایه است که نسبت به سال قبل ۰.۵ واحد کاهش یافته است. اما در نیوزیلند شروع کسب و کار در ۱ مرحله و ۱ روز با هزینه تقریباً صفر انجام می گیرد. بنابراین می توان نیوزیلند را به عنوان یک الگو مطلوب مد نظر قرار داد. متأسفانه علیرغم وجود قوانین مربوط به کسب و کار در برنامه پنجم توسعه، که زمان پاسخگویی به سرمایه گذاری را در رابطه با راه اندازی کسب و کار به ۱۰ روز تقلیل داده است، در استان کرمان چندان مقبول نیفتاد است. به طوری که به نظر می رسد عدم همکاری مدیران استانی بعضاً با سرمایه گذاران زمینه ایجاد کسب و کار به شدت سخت کرده است. به گونه ای که سرمایه گذاران استانی از سوی استان های دیگر مورد استقبال قرار می گیرند.

به طور مثال سرمایه گذارانی از کشور عمان مایل به سرمایه گذاری در پروژه های مختلف استان کرمان^۴ می باشند، اما متأسفانه به بهانه های مختلف مقدمات سرمایه گذاری ایشان فراهم نمی آید. در بعد داخلی نیز برخی پروژه های گردشگری از این قاعده مستثنی نیستند.

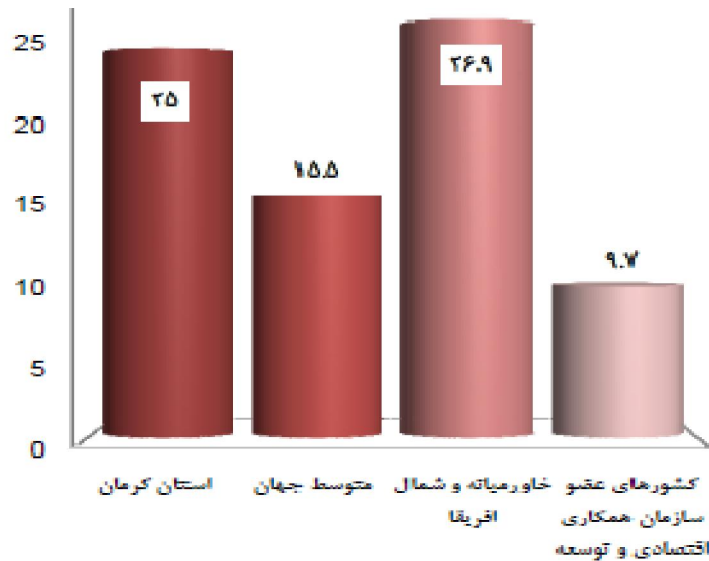
۲- شاخص صدور مجوزها

این شاخص به مراحل صدور مجوز برای راه اندازی کسب و کار اشاره دارد. اینکه صدور جواز در طی چند مرحله و طی چند روز انجام می گیرد. متأسفانه رتبه ایران در بین ۱۸۵ کشور جهان بسیار پایین است. این رتبه در سال ۲۰۱۳ برای ایران ۱۶۶ گزارش شده که نسبت به سال قبل تغییری نداشته است. این بدان معنی است که مراحل صدور مجوز در ایران ۱۶ مرحله و طی ۳۲۰ روز انجام می شود. کشور هنگ کنگ با رتبه ۱ در این شاخص بهترین وضعیت را دارد. به طوری که مراحل صدور مجوز در هنگ کنگ ۶ مرحله می باشد. اما در زمینه تعداد روزهای مورد نیاز برای صدور مجوز کشور سنگاپور با ۲۶ روز در رأس می باشد. البته طبق قانون برنامه پنجم توسعه ایران، صدور مجوزها بایستی طی یک ماه انجام شود و سرمایه گذار به فعالیت بپردازد.

همچنین نمودار زیر وضعیت اخذ مجوزها و پروانه های کسب و کار را در استان کرمان نشان می دهد. این شاخص بیانگر درصدی از بنگاه ها است که اخذ مجوزها و پروانه های لازم برای انجام کسب و کار را مانع مهم می دانند. به عبارت دیگر این شاخص مربوط به مشکلات اخذ مجوزهای لازم برای انجام کسب و کار در استان کرمان است. در نمودار زیر وضعیت شاخص فوق در استان کرمان با متوسط جهان، کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا و کشورهای عضو سازمان همکاری های اقتصادی مقایسه شده است. نتایج بررسی نشان می دهد که ۲۵ درصد از بنگاه ها در استان کرمان این مانع را بسیار مهم می دانند. این شاخص برای متوسط جهان ۱۵.۵ درصد، کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا ۲۶.۹ درصد و کشورهای عضو سازمان همکاری های اقتصادی ۹.۷ درصد بوده است. هر چقدر این شاخص بزرگتر باشد محیط کسب و کار محدودتر خواهد بود.

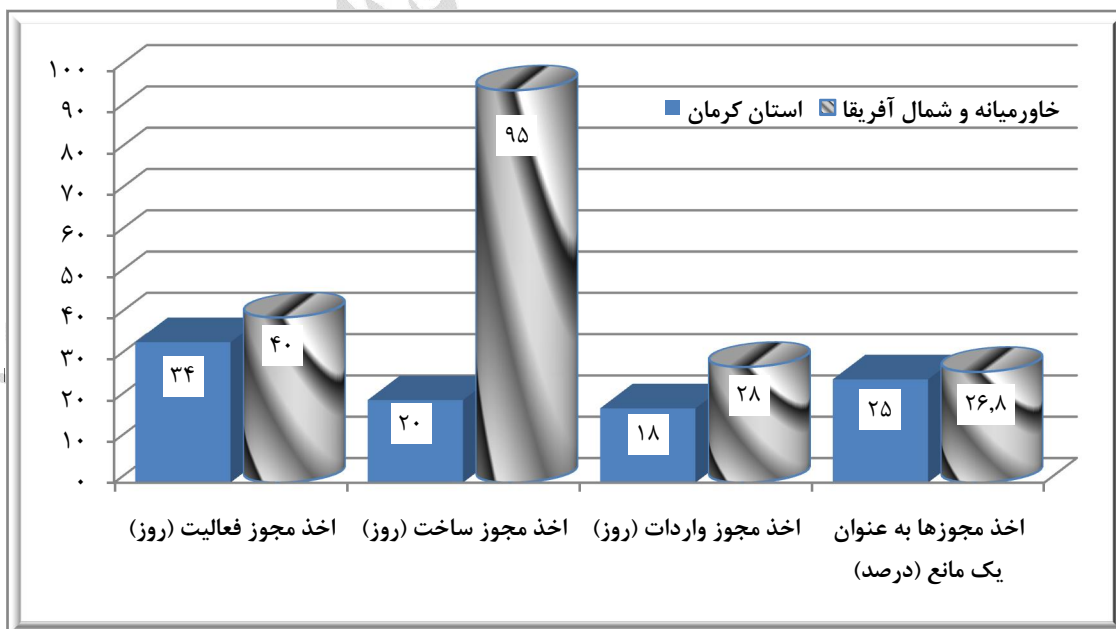
^۴ منظور پروژه گردشگری مجتمع های فرهنگی-تجاری گودال خشت مالها از این دسته می باشند.

وضعیت شاخص مجوزها و پروانه‌های کسب و کار به عنوان مانع عمده در استان کرمان (به درصد)

نمودار زیر بیانگر وضعیت شاخص‌های صدور مجوزها و پروانه‌های استان کرمان در مقایسه با کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا به صورت یکجا است. استان کرمان در همه شاخص‌های تعداد روزهای اخذ مجوز فعالیت وضعیتی بهتر از سایر گروه کشورها داشته است.

وضعیت شاخصهای اخذ مجوز و پروانه‌های استان کرمان

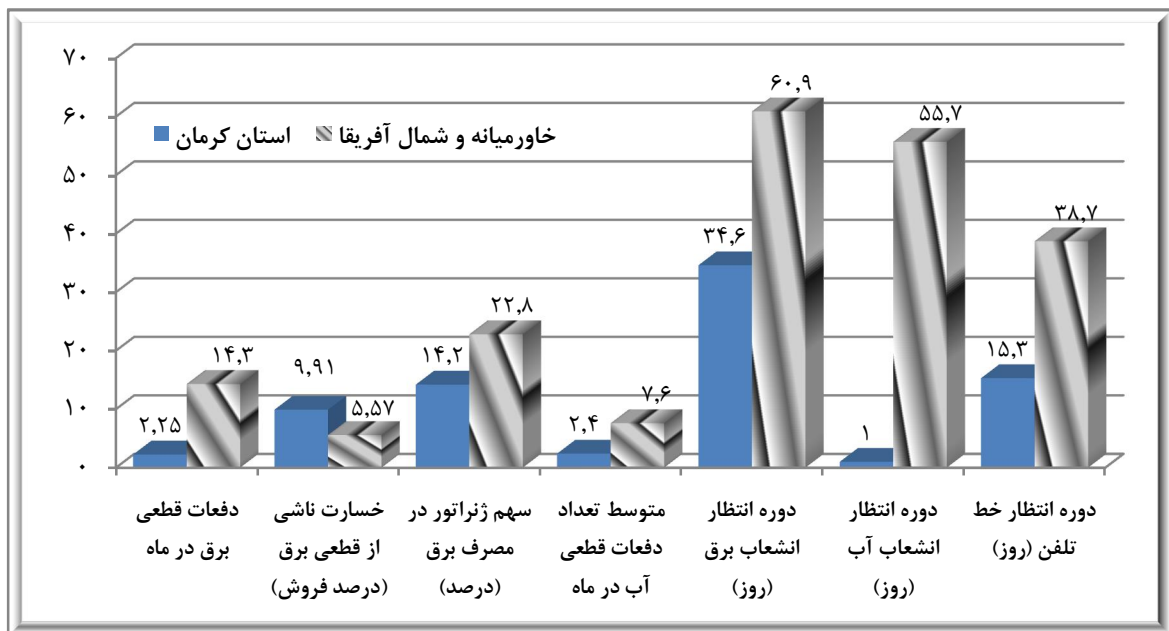
همانطور که بیان شد تمام مجوزهای کسب و کار کشور سنگاپور با عنوان کشور پیشرو طی ۲۶ روز انجام می‌گیرد. اما در استان کرمان حداقل ۳۴ روز اخذ مجوز فعالیت ۲۰ روز اخذ مجوز ساخت به طور می انجامد. همچنین تعداد روزهای اخذ مجوز واردات در استان کرمان ۱۸ روز می‌باشد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که تعداد روزهای اخذ مجوز در استان کرمان تقریباً ۲ برابر بهترین کشور جهان می‌باشد. قاعدتاً بروکراسی‌های پیچیده اداری از یک طرف و عدم هماهنگی بین ادارات استان کرمان از طرف دیگر مسبب این پدیده می‌باشند.

۳- شاخص میزان دسترسی به برق

از آنجایی که برخی از کشورها با کمبود نیروی برق مواجه هستند و میزان تولید برق فعلی جوابگوی صنعت یا فعالیتهای آنها نیست، این شاخص مورد سوال بین‌المللی قرار گرفته است. البته مدت زمان دریافت امتیاز برق و میزان قطعی آن در سال نیز در این شاخص مد نظر قرار گرفته شده است. شایان ذکر است به لحاظ میزان دسترسی به برق رتبه ایران در بین کشورهای جهان از ۱۶۴ در سال ۲۰۱۲ به ۱۶۳ در سال ۲۰۱۳ رسیده است. به عبارتی کشور ایران تا بدین جا، تنها در این شاخص رشد داشته است و رتبه آن کمی ارتقاء یافته است. کشور ایسلند در بین کشورهای دنیا در این شاخص رتبه برتر را دارد. اما ایسلند در تمام زیر مجموعه‌های این شاخص رتبه برتر را ندارد. بگونه‌ای که تعداد روزهایی که در کشور ایران برای دسترسی به برق مورد نیاز است ۱۴۰ روز است در حالیکه آلمان در ۱۷ روز آن را در اختیار فعال اقتصادی قرار می‌دهد. همچنین هزینه تأمین برق در ایران ۷۸۸ درصد درآمد سرانه برآورد شده و کشور ژاپن با هزینه تقریباً صفر از این حیث در رأس می‌باشد.

به جهت بررسی این شاخص در استان کرمان سعی شده که شاخص زیرساختی و وضعیت دسترسی به شاخصهای زیرساختی استان کرمان در نمودار زیر مشخص شود. در نتیجه نمودار زیر بیانگر وضعیت شاخص زیرساختهای اقتصادی استان کرمان در مقایسه با کشورهای خاورمیانه و شمال افریقا به صورت یکجا است. این شاخص در رابطه با تعداد دفعات قطعی برق، خسارت ناشی از قطعی برق، تعداد دفعات قطعی آب، دوره انتظار انشعاب آب و برق و دوره انتظار خط تلفن می‌باشد. در شاخص خسارت ناشی از قطعی برق استان کرمان از میانگین کشورهای خاورمیانه و شمال افریقا بیشتر است.

وضعیت شاخص‌های زیرساخت‌های اقتصادی استان کرمان

با مطالعه شاخص فوق این نکته استخراج می‌گردد که دوره زمانی مورد انتظار برای دستیابی به شبکه برق برای بهترین کشور جهان یعنی آلمان ۱۷ روز است، در حالیکه این شاخص برای استان کرمان ۳۴ روز می‌باشد. به عبارت دقیقتر اینکه در این شاخص نیز زمان دسترسی استان به برق تقریباً ۲ برابر آلمان می‌باشد.

۴- شاخص ثبت دارایی

این شاخص به مقوله ثبت شرکت‌ها بیشتر توجه دارد. رتبه ایران در زمینه ثبت دارایی‌ها ۱۶۵ می‌باشد که این رتبه نسبت به سال قبل بدون تغییر باقی مانده است. کشور گرجستان در این شاخص رتبه اول را در جهان به خود اختصاص داده است. اما در تمام زیر مجموعه‌های شاخص، این کشور رتبه برتر را ندارد، بلکه در محاسبه کلی رتبه اول را اخذ نموده است. به گونه‌ای که در کشور ایران ۳۶ روز حداقل برای ثبت دارایی و کشور پرتغال تنها در طی یک روز این کار را سامان می‌بخشند. شایان ذکر است هزینه ثبت دارایی در ایران ۱۰.۵ درصد ارزش دارایی‌ها خواهد بود، در حالیکه هزینه ثبت دارایی در کشور گرجستان تقریباً صفر می‌باشد.

در زمینه ثبت دارایی می‌توان اذعان داشت که قوانین استان کرمان مشابه کشور است. و در نتیجه سیکل مراحل ثبت دارایی استان کرمان مشابه کشور خواهد بود. تنها وجه افتراق کشور و استان را می‌توان در عملکرد اداره ثبت مشاهده نمود، که در این زمینه اطلاعات دقیقی در دسترس نیست. اما در مجموع حتی اگر مراحل ثبت دارایی در استان کرمان ۲

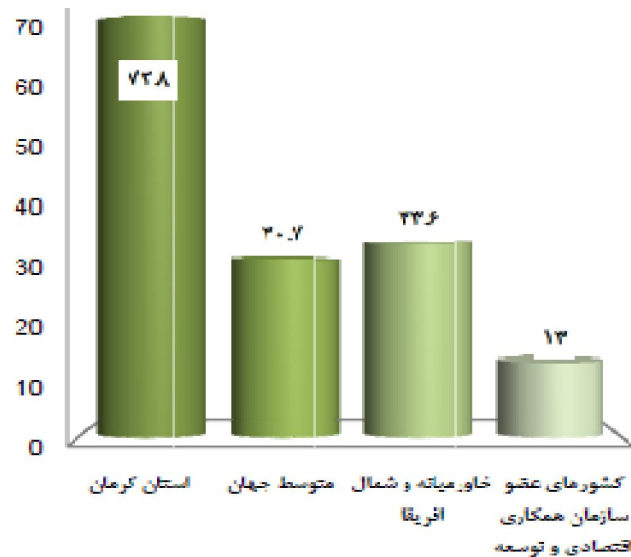
روز باشد باز ۲ برابر کشور پرتقال به عنوان پیشرو خواهد بود. بنابراین بایستی سعی شود تا مراحل ثبت دارایی در استان و کشور تا حد امکان تقلیل یابد.

۵- شاخص دسترسی به اعتبارات (تأمین مالی)

این شاخص بیانگر این مطلب است که سرمایه‌گذاران تا چه حد به منابع مالی دسترسی دارند و اینکه دسترسی به اطلاعات در بین سرمایه‌گذاران چگونه است. رتبه ایران در سال ۲۰۱۳ برای این شاخص ۸۳ می‌باشد. در حالیکه در سال قبل یعنی ۲۰۱۲ این رتبه برای ایران ۹۷ است. این شاخص نشان می‌دهد که کشور ایران در زمینه پرداخت اعتبارات و مطلع ساختن سرمایه‌گذاران نسبت به گذشته قدم‌های خوبی برداشته است. بهترین رتبه این شاخص به کشور انگلیس تعلق دارد. اما در تمام زیرمجموعه‌های این شاخص انگلیس رتبه نخست را ندارد. به طور مثال در زمینه دسترسی به منابع قانونی که حد و مرز اندازه‌گیری شاخص آن بین ۰ تا ۱۰ می‌باشد، کشور ایران رقم ۴ را به خود اختصاص می‌دهد، در حالیکه مالزی عدد ۱۰ را به خود اختصاص داده است. همچنین در زمینه اطلاع‌رسانی و شفاف سازی برای پرداخت اعتبارات بین عدد ۰ تا ۶ رقم ایران از عدد ۴ در سال ۲۰۱۲ به عدد ۵ در سال ۲۰۱۳ رسیده، در حالی که انگلیس با رقم ۶ در رأس می‌باشد. همچنین ۲۵.۹ درصد اطلاعات در رابطه با اعتبارات توسط بخش دولتی و ۳۱.۹ درصد توسط بخش خصوصی در ایران پوشش داده می‌شود. در حالیکه بخش دولتی پرتغال با عدد ۹۰.۷ درصد و بخش خصوصی انگلیس با پوشش ۱۰۰ درصد در رأس قرار دارند.

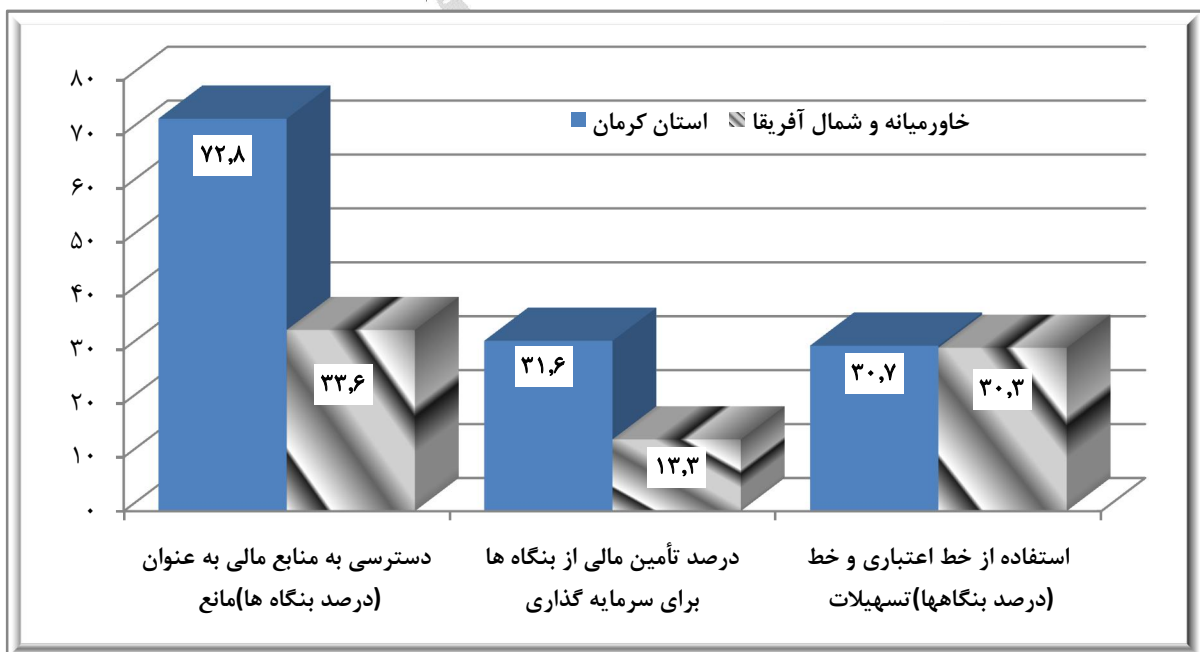
برای بررسی وضعیت استان کرمان در باب شاخص فوق از این سوال مدد گرفته شده که میزان دسترسی به منابع مالی تا چه حد به عنوان یک مانع در استان تلقی می‌شود. به عبارت دیگر استان کرمان در تأمین اعتبارات چقدر ناموفق بوده است. نمودار زیر وضعیت دسترسی به منابع مالی به عنوان مانع عمده در استان کرمان را با متوسط جهان، کشورهای خاورمیانه و شمال افریقا و کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی مقایسه می‌نماید. ۷۲.۸ درصد از بنگاه‌های استان کرمان دسترسی به منابع مالی را به عنوان مانع مهم و بسیار مهم اظهار نموده‌اند. این در حالی است که این رقم برای متوسط جهان ۳۰.۷ درصد، کشورهای خاورمیانه و شمال افریقا درصد ۳۳.۵۹ و کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی ۱۳ درصد بوده است. هر چه این شاخص بزرگتر باشد دسترسی بنگاه‌ها برای تأمین مالی محدودتر و موانع فعالیت بیشتر و محیط کسب و کار محدودتر است.

وضعیت دسترسی به منابع مالی به عنوان مانع عمده در استان کرمان (درصد بنگاه‌ها)

نمودار زیر بیانگر وضعیت شاخص‌های تأمین مالی استان کرمان در مقایسه با کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا است. استان کرمان نسبت به خاورمیانه و شمال آفریقا در دو شاخص، وضعیت بهتری داشته، تنها در یک شاخص، دسترسی به منابع مالی به عنوان مانع عمده وضعیت بدتری دارد. نمودار زیر این وضعیت را به وضوح نشان می‌دهد.

وضعیت شاخص‌های تأمین مالی استان کرمان (به درصد)

قابل ذکر است که مانع بودن ۷۲.۸ درصدی شاخص تأمین مالی برای استان کرمان به این معنی است که استان کرمان در زمینه تحقق شرایط تأمین مالی ناموفق بوده است. از این حیث موانع موجود در تأمین مالی بنگاه های استان کرمان را می توان بدین ترتیب بیان نمود:

- ۱- خروج نقدینگی از استان
- ۲- گسترش نامناسب شبکه بانکی
- ۳- پایین بودن بهره وری در استفاده از سرمایه
- ۴- بالا بودن نرخ تسهیلات بانکی
- ۵- درآمدها صرف تولید و سرمایه گذاری نمی شود
- ۶- منابع مالی قابل توجهی در بخش خصوصی وجود دارد که از آنها به نحو مطلوب استفاده نمی شود
- ۷- به بازی گرفتن بخش خصوصی که از توان مالی بالقوه بالایی برخوردار است
- ۸- توجه به سرمایه گذاری خارجی در داخل استان
- ۹- سپرده های بانکی معاف از مالیات است و افراد بجای کار تولیدی ترجیح می دهند در بانکها سرمایه گذاری نمایند
- ۱۰- جریمه های بانکی که در اثر شرایط اقتصادی بوجود می آیند نه به خاطر مدیریت بنگاه
- ۱۱- طولانی شدن دوره بازگشت سرمایه و کاهش نرخ بازدهی سرمایه
- ۱۲- وثیقه های سنگین (۱۰۰٪ سرمایه برای ۳۰٪ وام وثیقه گرفته می شود)
- ۱۳- اصلاح دیدگاه بانکی از افزایش سپرده بجای حمایت از اشتغال
- ۱۴- متفاوت شدن سیاست بانکی با توجه به سیاست های دولت (مثلاً شعار ایجاد اشتغال و محرومیت زدایی یا سود بانکی)
- ۱۵- سیاست های وام دادن در مناطق مختلف باید متفاوت باشد
- ۱۶- کارشناسان بانکی در بررسی طرح ها مزیت های رقابتی را نمی شناسند و با واقعیت بیرونی همخوانی ندارد
- ۱۷- با اینکه بانکها مشارکت دارند، جریمه ۶٪ در نظر گرفته می شود و کار قفل می شود و بانک در این مورد شریک نیست.
- ۱۸- اعطاء قسمتی از سود تسهیلات اعطایی به سرمایه گذاران بخش های خصوصی و تعاونی

بنابراین مسئولین استانی بایستی تدبیری اتخاذ نمایند تا در زمینه پوشش اطلاعات دولتی به کشور پرتغال و در زمینه پوشش اطلاعات بخش خصوصی به کشور انگلیس نزدیک شوند.

۶- شاخص حمایت از سرمایه گذاران

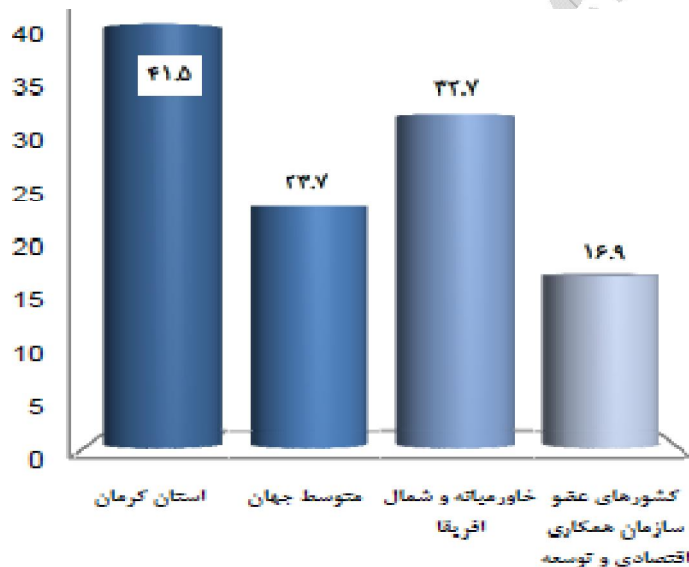
این شاخص به بررسی میزان حمایت از سرمایه گذاران در مواجهه با بحران یا ورشکستگی می پردازد. به عبارت دیگر سرمایه گذار در صدد این مطلب است که در صورت مواجهه با مشکل تا چه حد مورد توجه قرار می گیرد و به اشکال مختلف از وی حمایت می شود. متأسفانه این شاخص در ایران وضعیت مطلوبی ندارد اما باز نسبت به گذشته اقدامات نسبتاً مطلوبی در این زمینه انجام شده است. به گونه ای که رتبه ایران در حال حاضر ۱۵۰ می باشد که نسبت به رتبه ۱۶۷ سال ۲۰۱۲ حدود ۱۷ پله ارتقاء یافته است. رتبه اول این شاخص نیز به کشور نیوزیلند تعلق دارد. عموماً در بحث حمایت از سرمایه گذاران اعم از داخلی و خارجی، قوانین صریح و مشخصی در کشور وجود دارد. که استان ها تابع این قانون می باشند. اما نحوه تفسیر، تمکین و عملکرد آن در استان ها به عملکرد مدیران استانی بستگی دارد. مدیران با استفاده از حدود اختیاراتی که دارند می توانند این حمایت را قوت ببخشند و زمینه سرمایه گذاری های متعدد را فراهم آورد. به نظر می رسد در این حوزه عملکرد استان اصفهان و یزد با توجه به تعدد سرمایه گذاری هایی که توسط سرمایه گذاران بومی و غیربومی در این استان ها انجام می شود، قابل توجه است.

۷- شاخص پرداخت مالیات

این شاخص تمرکز بیشتری بر مدت زمانی دارد که فرآیند اخذ مالیات در ابتدای کسب و کار از آنها می گیرد. و یا به عبارتی مراحل که سیستم مالیاتی جلوی پای فعالیت کننده قرار می دهد، چند روز فعالیت را به تأخیر می اندازد. کشور ایران در زمینه این شاخص رتبه ۱۲۹ را در سال ۲۰۱۳ به خود اختصاص داده است که شاخص مذکور در سال قبل ۱۲۵ گزارش شده بود. یعنی ایران در این شاخص ۴ پله سقوط داشته است که این به دو دلیل می تواند باشد. یا مراحل سیستم مالیاتی افزایش یافته است و یا برخی کشورهایی که رتبه کمتر از ایران داشته اند قدم های بلندتری برداشته اند. کشور امارات متحده عربی در این شاخص رتبه اول را داراست. مدت زمانی که یک فعال اقتصادی درگیر سیستم مالیاتی کشور است ۱۴۳ ساعت گزارش شده در حالیکه امارات متحده عربی در طی ۱۲ ساعت اقدامات مربوط به سیستم مالیاتی را سامان می بخشد.

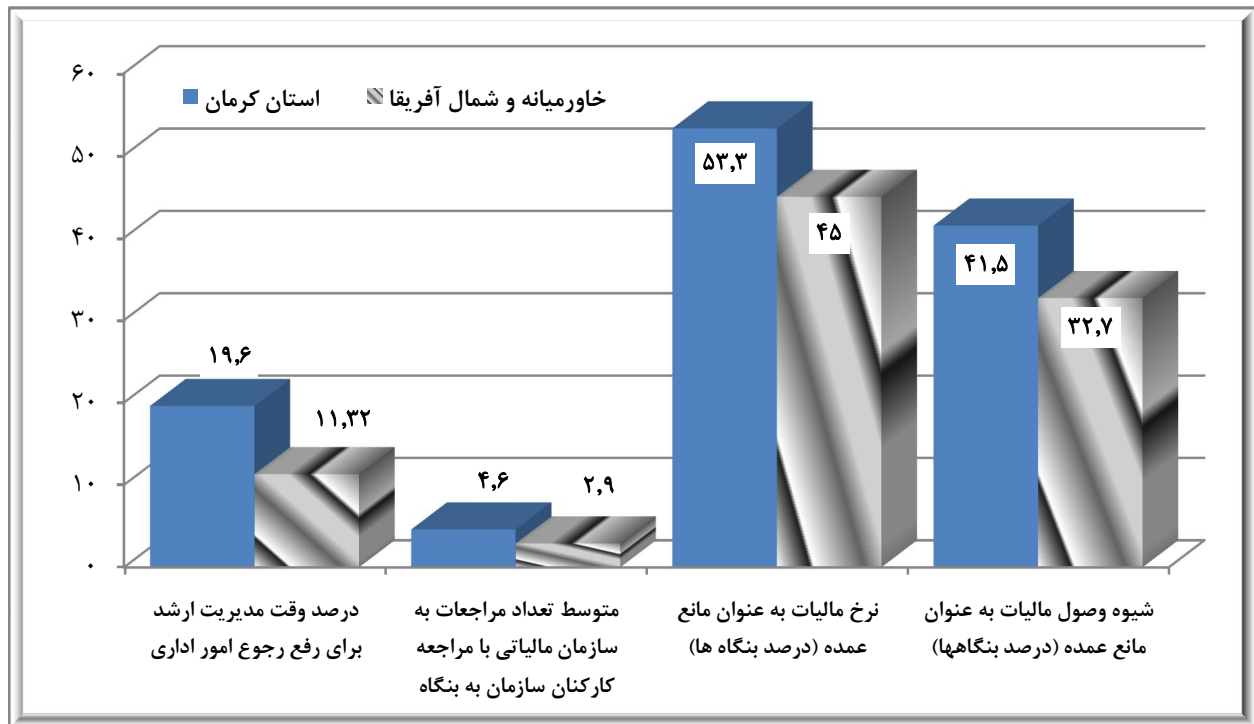
نمودار زیر بیانگر سنجش مانع بودن شیوه وصول مالیات در استان کرمان در مقایسه با متوسط جهان، کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا و کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی است. این شاخص بیانگر درصد بنگاه‌هایی است که اداره امور مالیاتی را مانع مهم یا بسیار مهم می‌دانند. نتایج نشان می‌دهد که ۴۱/۵ درصد از بنگاه‌ها در استان کرمان این موضوع را بسیار مهم می‌دانند. این شاخص برای متوسط جهان ۲۳/۷ درصد، کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا ۳۲/۷ درصد و کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی ۱۶/۹ درصد بوده است. هر چقدر این شاخص بزرگتر باشد نارضایتی بیشتر بنگاه‌ها را از شیوه اخذ مالیات نشان می‌دهد.

شیوه وصول مالیات به عنوان مانع عمده در استان کرمان (به درصد)

نمودار زیر نیز بیانگر وضعیت مجموع شاخص‌های مقررات و مالیات در استان کرمان در مقایسه با کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا است. استان کرمان در این شاخص‌ها تقریباً با کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا برابر است. بالا بودن این شاخص‌ها باعث کاهش انگیزه ورود به فعالیت، سردرگمی بنگاه‌ها، چانه زنی و جدی نگرفتن قوانین و مقررات می‌شود.

وضعیت شاخص های مقررات و مالیات استان کرمان

نتایج نشان می دهد که در کشور امارات متحده عربی حداکثر ۱۲ ساعت برای سامان بخشیدن به امور مالیاتی مورد نیاز است در حالیکه در استان کرمان حداقل ۴ نوبت مراجعه باید به سیستم مالیاتی صورت پذیرد. اگر به طور متوسط در هر روز ۵ ساعت را در اداره امور مالیات بگذرانند حداقل ۲۰ ساعت را صرف خواهند نمود. بنابراین تقریباً تعداد ساعات مورد نیاز برای صرف در اداره مالیات برای استان کرمان ۱.۵ برابر بهترین رتبه جهان می باشد. بدین منظور، باید مقررات دست و پاگیر و بوروکراسی اداری را کاهش داد و در جهت اجرای منظم قوانین تلاش نمود تا محیط کسب و کار مطلوب تر گردد.

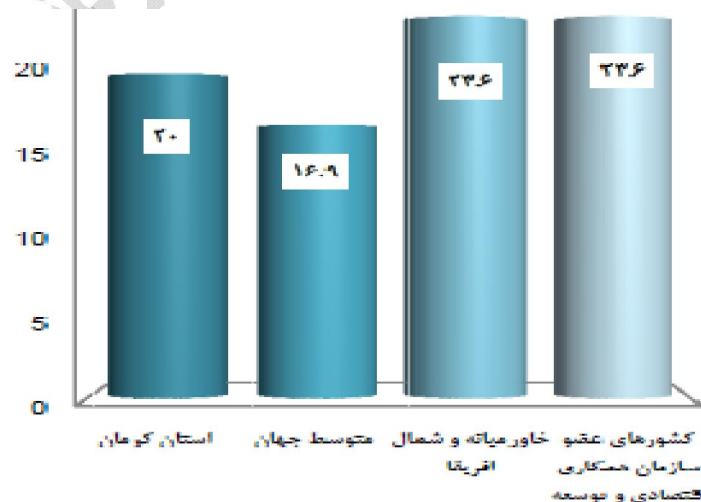
۸- شاخص تجارت برون مرزی

این شاخص به بحث سهولت صادرات و واردات و هزینه هایی که به صادرکنندگان و وارد کنندگان تحمیل می شود، اشاره دارد. هر چه روابط بین المللی گسترده تر شود هزینه های ناشی از آن کاسته خواهد شد و جریان صادرات و واردات تسهیل می یابد. رتبه ایران در این شاخص ۱۴۳ برای سال ۲۰۱۳ گزارش شده است که نسبت به سال قبل که ۱۳۹ بود ۴ پله کم شده است. در واقع تحریم های فعلی و نوسانات اخیر ارزی می تواند دلیل این اتفاق در کشور باشد. کشور

سنگاپور در این شاخص رتبه اول را دارا می‌باشد. شرایط تجارت فرامرزی در سنگاپور به مراتب بهتر از ایران است. چرا که مدت زمانی که برای صادرات کالا در ایران مورد نیاز است ۲۵ روز و در سنگاپور ۵ روز می‌باشد. همچنین هزینه صادرات برای هر کانتینر از ایران ۱۴۷۰ دلار آمریکا می‌باشد در حالیکه در سال قبل این هزینه ۱۲۷۵ دلار آمریکا بوده است. جالب است که مالزی با ۴۳۵ دلار آمریکا کمترین هزینه صادرات را بین کشورهای دنیا را دارا می‌باشد. در حوزه واردات نیز، مدت زمان مورد نیاز برای واردات به ایران ۳۲ روز می‌باشد، در حالیکه این مدت در سنگاپور ۴ روز می‌باشد. همچنین هزینه واردات هر کانتینر به ایران ۲۱۰۰ دلار آمریکا می‌باشد در حالیکه در سال قبل ۱۸۸۵ دلار بوده است. در اینجا نیز مالزی با ۴۲۰ دلار آمریکا کمترین هزینه واردات را در بین کشورهای دنیا به خود اختصاص داده است.

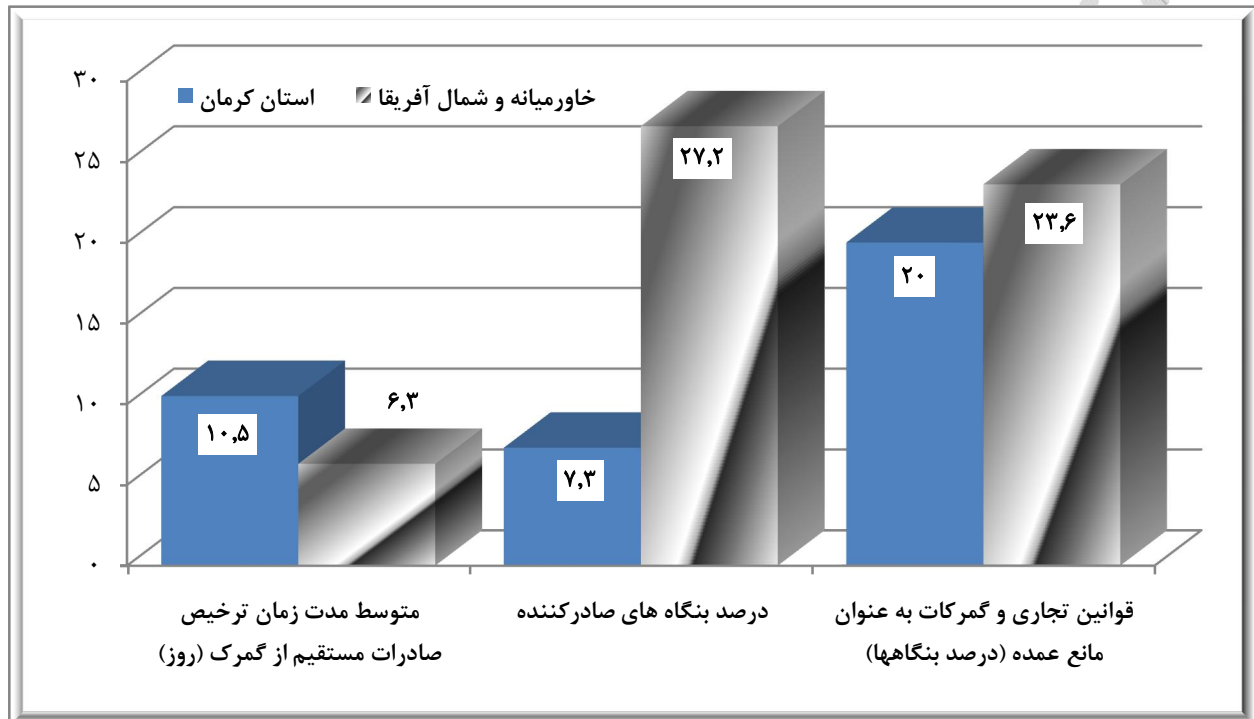
برای بررسی وضعیت شاخص فوق در استان کرمان از نمودار زیر که وضعیت بازدارندگی قوانین تجاری و گمرکات در استان کرمان را با متوسط جهان، کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا و کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی مقایسه کرده، استفاده می‌شود. این شاخص بیانگر درصد بنگاه‌هایی است که گمرک و مقررات تجاری را مانع مهم یا بسیار مهم می‌دانند. نتایج نشان می‌دهد که ۲۰ درصد از بنگاه‌ها در استان کرمان این مانع را مهم می‌شمارند. این شاخص برای متوسط جهان ۱۶.۹ درصد، کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا ۲۳.۶ درصد و کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی ۲۳.۶ درصد بوده است. هر چقدر این شاخص بزرگتر باشد نارضایتی بنگاه‌ها از کیفیت گمرک و مقررات تجاری بیشتر و محیط کسب و کار محدودتر می‌شود.

وضعیت قوانین تجاری و گمرکات به عنوان مانع عمده در استان کرمان (به درصد)

نمودار زیر بیانگر مجموع وضعیت شاخص‌های قوانین تجاری و گمرکات در استان کرمان در مقایسه با کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا به صورت یکجا است. استان کرمان در دو شاخص وضعیت بهتر از سایر گروه کشورها و در یک شاخص وضعیت بدتری داشته است.

وضعیت شاخص‌های قوانین تجاری و گمرکات استان کرمان

نتایج مطالعه شاخص فوق نشان می‌دهد که تعداد روزهای مورد نیاز برای صادرات و واردات کالا در کشوری که بهترین رتبه را دارد یعنی سنگاپور بین ۴ تا ۵ روز است، که عدد ۴ برای صادرات و عدد ۵ برای واردات است. اما در استان کرمان این مبادله از مرز ۱۰ روز نیز تجاوز می‌کند. شایان ذکر است در رابطه با رقم مذکور در استان کرمان این شائبه وجود دارد که علیرغم وجود منطقه آزاد تجاری سیرجان، بسیاری از کالاهای صادراتی از جمله فرش از مرز استانهای همجوار صادر می‌شوند، که دلیل این موضوع را می‌توان در عدم هماهنگی و بی‌توجهی مسئولین ذیربط خلاصه نمود.

۹- شاخص تضمین قراردادها

این شاخص متعهد بودن به اجرای قرارداد و نحوه رسیدگی سیستم قضایی را محک می‌زند. بطوریکه سرمایه‌گذار می‌خواهد بداند در زمان بروز مشکلات مربوط به اجرای قراردادها، تا چه حد می‌تواند نسبت به احقاق حق خود از طریق سیستم قضایی مطمئن باشد. یا به عبارت دیگر نحوه عملکرد سیستم قضایی به گونه‌ای هست که بتوان بدان تکیه نمود. مراحل انجام کار قضایی چند روز طول می‌کشد و هزینه آن به طور متوسط چقدر می‌باشد.

رتبه ایران در این شاخص ۵۳ می‌باشد که نسبت به سال ۲۰۱۲ با عدد ۵۴ یک پله ارتقاء یافته است. بهترین رتبه در این شاخص به لگزامبورگ تعلق دارد. جالب است بدانیم مدت زمان لازم برای پیگیری یک مشکل در زمینه قرار دادهای در سیستم قضایی ایران ۵۰۵ روز به طول می‌انجامد در حالیکه در سنگاپور طی ۱۵۰ روز سرانجام می‌گیرد. همچنین هزینه قضایی رسیدگی به بحث قراردادها در ایران ۳۹ درصد ارزش دارایی مورد نظر می‌باشد در حالیکه هزینه آن در کشور بوتان تنها ۰.۱ درصد ارزش دارایی مورد نظر می‌باشد. در ضمن مراحل رسیدگی به تضمین قراردادها در ایران ۳۹ مرحله و در ایرلند ۲۱ مرحله است.

شایان ذکر است نحوه عملکرد این شاخص در استان کرمان به دلیل وجود سیستم یکپارچه قضایی در کشور، مشابه کشور خواهد بود. در واقع گسترش تعداد پرونده‌های قضایی در استان کرمان و به تبع آن کشور، موجب شده است که سیستم قضایی با سرعت بسیار کندی پیش برود و نتیجه فوق مبنی بر رسیدگی به پرونده‌ها به طور متوسط در ۵۰۵ روز به دست آید. بنابراین اصلاح سیستم قضایی و سیستماتیک کردن آن بایستی در یک جریان یکپارچه و منسجم صورت پذیرد، تا حداقل بتوان تعداد روزهای مورد نظر را تا مرز ۱۵۰ روز سنگاپور تقلیل داد.

۱۰- شاخص قوانین ورشکستگی

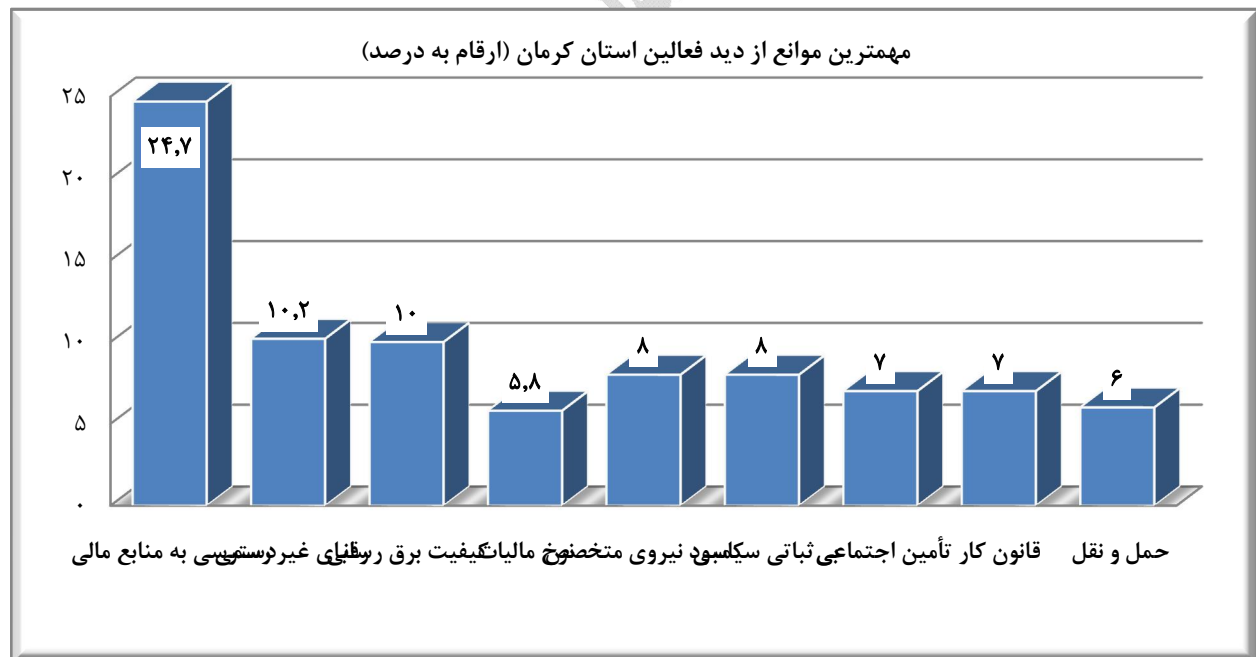
این شاخص به موضوع ورشکستگی و انجام مراحل انحلال شرکت و شروع فعالیت جدید تأکید دارد. رتبه ایران در این شاخص از ۱۲۵ در سال ۲۰۱۲ به ۱۲۶ در سال ۲۰۱۳ رسیده است. کشور ژاپن در این شاخص رتبه برتر را دارد. در تحلیل این شاخص می‌توان اذعان داشت در ایران زمانیکه یک شرکت اعلام ورشکستگی می‌کند و باید منحل شود تا زمانیکه فعالیت جدیدی شروع شود حدود ۴.۵ سال طول می‌کشد، در حالیکه در ایرلند ظرف ۳ ماه این کار تمام و کمال انجام می‌شود. همچنین هزینه انحلال شرکت در ایران ۹ درصد دارایی‌ها و در سنگاپور تنها یک درصد کل دارایی‌ها می‌باشد. در ضمن نرخ تحول یک شرکت و دستیابی به فعالیت جدید در ایران ۲۳.۱ درصد و در ژاپن ۹۲.۸ درصد می‌-

باشد. این موضوع در استان کرمان نیز از الگوی مشابه در کشور تبعیت می کند. چرا که سیستم انحلال یک فعالیت و شروع فعالیت جدید در کشور به طور منسجم عمل میکند.

نتیجه گیری

نتایج حاصل از بررسی فضای کسب و کار در کشور حکایت از افزایش موانع بر سر راه سرمایه گذاران و فعالین اقتصادی دارد. به گونه ای که رتبه ایران در شاخص کلی فضای کسب و کار از ۱۴۰ در سال ۲۰۱۱ به ۱۴۴ در سال ۲۰۱۲ و سپس به ۱۴۵ در سال ۲۰۱۳ رسیده است. شایان ذکر است کشور سنگاپور رتبه اول را در فضای کسب و کار مطلوب در سطح جهان به خود اختصاص داده است.

همچنین نتایج بررسی های استان کرمان بیان می دارد که فعالین اقتصادی و مدیران بومی، دسترسی به منابع مالی و پس از وجود رقبای غیررسمی در بازار و دسترسی به نیروی برق را عمده ترین مشکلات دسته بندی نموده اند. در نمودار زیر نتیجه مطالعه استان مشخص شده است.

ارائه راهکارها برای رفع موانع کسب و کار در استان کرمان

➤ راه کارهایی که می‌توان برای بهتر شدن شاخص فساد اداری و اقتصادی در استان کرمان نام برد عبارتند از:

- ۱- گسترش شعائر دینی در خصوص فساد و رشوه
- ۲- همچنین الکترونیکی کردن بسیاری از امور در ارتباط با مراجعه تولید کنندگان و سرمایه گذاران بخش خصوصی به دستگاه های مختلف اجرایی، بانک ها و ... ضمن کوتاه کردن مراحل کار و افزایش بهره وری، موجب کاهش روابط ناسالم و فساد اداری می گردد.
- ۳- اجرای دقیق قانون هر چند که ممکن است قانون دچار ضعف های هم باشد.
- ۴- پایداری و ثبات در سیاست های اجرایی
- ۵- قائم به فرد نبودن سیاست های اجرایی در دستگاه های اداری
- ۶- تقویت فرهنگ کار و نشان دادن جایگاه هر فرد و نقش او در توسعه اقتصادی استان و کشور.
- ۷- برخورد قاطع با کسانی که قانون را زیر پا می گذارند.
- ۸- تشویق دستگاههای اداری که به شکل های مختلف با فساد اداری مبارزه می کنند.
- ۹- شناسایی شیوه های جدید فساد و مقابله با آنها
- ۱۰- محرمانه قلمداد کردن برخی اطلاعات که بعضاً در اختیار افراد خاص قرار دارد و با این اطلاعات خرید و فروشها صورت می گیرد

➤ راه کارهایی که می‌توان برای بهتر شدن شاخص امنیت اجتماعی نام برد عبارتند از:

- ۱- تقویت نیروی انتظامی استان برای برقراری هر چه بیشتر امنیت در مناطق جنوبی استان به عنوان راهکاری کوتاه مدت
- ۲- اقدامات لازم جهت از بین بردن عوامل و دلایلی که منجر به ناامنی می شود ، توسط دستگاه های مشمول به اقتضای وظایف آنها و بصورت ریشه ای به عنوان راهکار بلند مدت
- ۳- با گسترش فرهنگ بیمه در سطح استان می توان مشکلات ناشی از سرقت را در محیط های کسب و کار مرتفع نمود.

۴- به دلیل موقعیت جغرافیایی و ترانزیت برخی کالاها ی قاچاق (از جمله مواد مخدر) از استان بایستی نظارت‌های امنیتی بیشتری لحاظ گردد.

➤ راه کارهایی که می‌توان برای بهتر شدن شاخص تامین مالی نام برد عبارتند از:

- ۱- بانک‌ها باید در مورد طرح‌های تولیدی و صادراتی تخصصی تر و کارشناسانه عمل نمایند و نظارت بیشتری بر پرداخت وام یا تسهیلات به تولید کنندگان و صادر کنندگان صورت گیرد.
- ۲- نرخ بهره های بانکی برای طرح های تولیدی کاهش یابد.
- ۳- دوره برگشت سرمایه در فعالیت های صنعتی و معدنی طولانی است و از طرفی بانک ها اغلب به طرح هایی که دوره برگشت کوتاه مدت داشته باشند علاقه مند هستند. لازم است این نگرش تغییر یابد و بانک به خاطر مصالح توسعه کشور و استان طرح های با دوره برگشت بلند مدت را نیز مورد توجه قرار دهند.

➤ به منظور بهبود وضعیت شاخص گستردگی اقتصاد غیررسمی در محیط کسب و کار باید:

- ۱- نظارت بر فعالیت های شرکت های تولیدی و خدماتی افزایش یابد
- ۲- از ادامه فعالیت شرکت های فاقد ثبت جلوگیری نمود. این گونه شرکت ها از یک طرف با نداشتن هزینه هایی مانند مالیات ، بیمه کارکنان و ... محصولات را با قیمت های پایین در اختیار متقاضیان قرار داده که باعث ایجاد یک رقابت ناسالم و نابرابر در محیط کسب و کار گردیده و از طرفی اغلب با رعایت نکردن استانداردهای لازم به مصرف کننده و بازار مصرف لطمه می زنند.

۳- شناسایی بنگاه های غیر رسمی

۴- اعمال قانون های سختگیرانه برای جلوگیری از بستن قراردادهای دولتی و خصوصی توسط این گونه بنگاه ها

➤ راه کارهایی که می‌توان برای بهتر شدن شاخص زیر ساخت ها در استان نام برد عبارتند از:

- ۱- دستگاههای اجرائی مربوط به امور زیر بنایی (دستگاههای مسئول آب ، برق ، گاز و راه و ارتباطات و مخابرات) باید موظف باشند اجرای پروژه های عمرانی و خدمات رسانی به شهرک های صنعتی شهری و نواحی صنعتی روستایی و پروژه های بزرگ صنعتی و معدنی و تولیدی را که بویژه در نواحی محروم و دور افتاده اجرا می شوند در اولویت قرار داده

و آن‌ها را از تسهیلات و کمک‌های بیشتری برخوردار سازند. در اکثر مطالعات میدانی توجه به امور زیر بنائی توسط دستگاه‌های مسئول برای داشتن فضای کسب و کار مطلوب بسیار اهمیت داشته است.

۲- اعمال مشوق‌های لازم برای انجام و اجرای پروژه‌های اقتصادی

۳- اولویت اعطاء وام‌ها و حمایت‌های مشخص

۴- تسهیلات ویژه برای شروع کسب و کار

۵- توجه به پروژه‌های نیمه تمام خصوصاً "در مناطق محروم"

۶- توسعه شهرک‌های صنعتی با توجه به نیاز آنها

۷- اجرای شبکه‌های ریلی و جاده‌ای برای برخی مناطق که ندارند

۸- رفع برخی مزاحمت‌های دولتی که باعث تعطیلی کارگاه‌ها و معادن شده است

۹- ایجاد صنایع تبدیلی (پسین و پیشین)

۱۰- توجه سرمایه‌گذاران خارجی به مزیت‌های نسبی

۱۱- استفاده از ظرفیت و قابلیت شرکت عمده هوپیمایی در استان

➤ راه‌کارهایی که می‌توان برای بهتر شدن شاخص مجوزها و پروانه‌های کسب و کار نام برد عبارتند از:

۱- اصولاً وجود فرایندهای اداری پیچیده برای دریافت مجوز شروع فعالیت اقتصادی در استان یکی از مشکلات

عمده نتیجه شده از کار مطالعات میدانی است. بنابراین متمرکز کردن کل مسائل مربوط به مجوز شروع فعالیت

در یک مکان و با یک تیم مشخص از سیاست‌های لازم و مهم تلقی می‌شود.

۲- دادن آموزش‌های لازم

۳- تعریف پنجره واحد و در جهت تشکیل پرونده و دریافت مجوز

۴- شناسایی و حذف مراحل غیر ضروری در روند دریافت مجوز

۵- استفاده از امکانات اطلاع‌رسانی و الکترونیکی

➤ راه‌کارهایی که می‌توان برای بهتر شدن شاخص مقررات و مالیات نام برد عبارتند از:

۱- نرخ مالیات باید برای تولیدکنندگان و صادرکنندگان کاهش یابد.

۲- مشوق‌های مالیاتی درباره تولیدکنندگان و صادرکنندگان افزایش یافته و جرایم مالیاتی کاهش یابد.

- ۳- سازمان امور مالیاتی استان باید تسهیلات بیشتری در ارتباط با رسیدگی به پرونده های تولید کنندگان و صادر کنندگان ایجاد نماید
- ۴- در اجرای قوانین ، فرارهای مالیاتی شناخته شود تا فشار کمتری بر روی مالیات دهندگان قانونمند تحمیل شود.
- ۵- از طرفی الکترونیکی نمودن امور مربوط به مالیات دهندگان که می تواند باعث جلوگیری از ارتباط های رودر رو و قانون گریزی ها گردد.
- ۶- ایجاد پایگاه اطلاعات پایه و عملیات مالی مؤدیان
- ۷- اصلاح فرایندها و ارتقاء سامانه های عملیاتی
- ۸- ایجاد زیرساخت های سخت افزاری و ارتباطات
- ۹- اصلاح ساختار سازمانی و مدیریت منابع انسانی
- ۱۰- استفاده از مالیات بر ارزش افزوده
- ۱۱- واردات مالیات ندارد ولی صادرات مالیات دارد
- ۱۲- عدم ارائه خدمات به شرکتهایی که مالیات نمی دهند
- ۱۳- توجه به انتظارات مردم با توجه به پرداخت مالیاتها
- ۱۴- قوانین محدود اما تفسیرها زیاد است
- ۱۵- در اولویت قرار دادن درآمدهای مالیاتی به جای درآمدهای نفتی
- ۱۶- توجه به کم کاری ماموران مالیاتی و جریمه های کارفرمایان به دلیل مشخص شدن مشکلات پس از چند سال
- ۱۷- برخی از پیشنهادات در راستای بهبود مانع ناشی از قوانین و مقررات:
- ۱۸- حذف برخی مصوبات منطقه ای که به بنگاه ها فشار می آورد (تعهدات مالی)
- ۱۹- عدم انسجام در قوانین تشکل های کارگری و کارفرمایی
- ۲۰- چون قوانین مشکل دارند ، فساد اداری کار راه می اندازد(بایستی ضعف قوانین شناسایی و حذف شود)
- ۲۱- تاخیر در ابلاغ آیین نامه های اجرایی
- ۲۲- معافیت بنگاه هایی که در مناطق محروم سرمایه گذاری می نمایند از حقوق دولتی
- ۲۳- اعطاء تسهیلات یارانه ای برای ایجاد و تثبیت اشتغال

➤ برخی از راه کارهایی که می‌توان برای بهتر شدن شاخص تجارت فرامرزی نام برد عبارتند از:

- ۱- تعامل فعال و موثر با مجامع بین المللی
- ۲- اصلاح قوانین و مقررات
- ۳- تحقق گمرک الکترونیکی
- ۴- افزایش اقتدار، بهره‌وری و اثر بخشی سازمانی
- ۵- اصلاح ساختار سازمانی گمرک
- ۶- ارتقای سلامت اداری
- ۷- زمینه فروش و حمایت و صادرات محصولات عمده استان از جمله گردو، خرما، پسته، مرکبات و فرش و... فراهم شود
- ۸- کیفیت کالاهای صادراتی افزایش یابد و نظارت ویژه در این مورد اعمال گردد
- ۹- گمرکات محصولات عمده و انحصاری استان فقط در استان و با کیفیت و نظارت استاندارد صورت پذیرد و نظارت بر عرضه آنها در نمایشگاه‌های بین المللی چنانچه محصولات مرغوب استان به نام کشورهای دیگر عرضه می‌گردد و محصولات نامرغوب بنام کشور ما
- ۱۰- از ظرفیت های صادراتی استان با توجه به مناطق ویژه و گمرکات و موقعیت جغرافیایی
- ۱۱- استفاده از مزیت های توسعه یا فتگی استان نسبت به استانهای جنوب شرقی کشور

➤ راه کارهایی که می‌توان برای بهتر شدن شاخص نیروی کار قوانین نیروی کار نام برد عبارتند از:

- ۱- ایجاد تمایز قانونمند بین کارکنان ماهر و غیر ماهر در پرداخت ها
- ۲- ملزم کردن بنگاه ها به برگزاری دوره های آموزشی برای کارکنان خود
- ۳- اجرای طرح های نیاز سنجی آموزشی
- ۴- بالا بردن فرهنگ توجه به امر آموزش توسط مدیران و سرپرستان
- ۵- شناسایی و تقویت مراکزی که بتوانند نیازهای آموزشی کارکنان را برآورده سازند
- ۶- ایجاد مراکز تربیت نیروی متخصص و فوق متخصص
- ۷- حذف آموزش های وقتگیر و غیر ضروری برای کارکنان

- ۸- توسعه آموزش های نوین و دانش بنیان
- ۹- آموزش روحیه کارآفرینانه و خلاق برای ایجاد نوآوری
- ۱۰- مهیا نمودن بستر لازم برای شرکت در دوره های آموزشی در تمامی شهرستان ها
- ۱۱- ایجاد جشنواره ها و نمایشگاه های دستاوردهای آموزشی
- ۱۲- تشویق و حمایت از مجریان و کارشناسان برنامه ریزی آموزشی
- ۱۳- تهیه نظام نامه آموزشی برای تمامی اصناف و بخش های تولیدی
- ۱۴- توجه به تهیه منابع و سرفصل های مفید و کاربردی
- ۱۵- توجه به آموزش های مجازی و غیر حضوری
- ۱۶- توجه به ارتباط سیستماتیک بین نظام آموزشی و بازار کار
- ۱۷- بالا بردن نرخ مشارکت نیروی کار استان
- ۱۸- سوق دادن نیروی کار به بخش صنایع و معدن با توجه به ظرفیت اشتغالزایی
- ۱۹- حضور نیروی کار خارجی با توجه به موقعیت استان
- ۲۰- حرکت نیروی کار به سمت خدمات
- ۲۱- عدم انطباق ساختار عرضه نیروی کار با مشاغل موجود
- ۲۲- افزایش کارایی بازار کار با ارائه خدمات به نیروی کار مانند مشاوره و انطباق شغل با مهارت
- ۲۳- ایجاد تحرک در عرضه نیروی کار با ایجاد شغل ، پرداخت یارانه به دستمزدها...

ضمیمه:

نتایج مطالعات انجام شده در رابطه با فضای کسب و کار کرمان در جدول زیر دسته بندی شده است.

شاخص ها	استان کرمان	خاورمیانه و شمال آفریقا	کشورهای عضو همکاری اقتصادی	متوسط جهان
شاخص های فساد				
گسترده‌گی ارتشاء	۱/۲	۳۷/۱۹	۱۲/۵۶	۲۹/۳۲
پرداخت غیرقانونی برای گرفتن مجوز فعالیت	۲	۱۵/۴۸	محاسبه نشده	۱۶/۲۶
پرداخت غیرقانونی به ماموران مالیاتی	۳/۷	۲۲/۶۹	۲۸/۲۶	۱۶/۷۹
پرداخت غیرقانونی برای گرفتن قراردادهای دولتی	۹	۳۸/۸۲	۱۵/۶۲	۲۵/۶۵
فساد به عنوان مانع عمده	۸/۸	۵۰/۸۷	۸/۱۲	۳۷/۵۴
امنیت اجتماعی				
گسترده‌گی هزینه‌های امنیتی	۶۲/۹	۳۱/۴۸	محاسبه نشده	۵۱/۱۴
گسترده‌گی خسارت	۱۰/۴	۰/۸۵	۰/۲۱	۱/۰۵
هزینه‌های امنیتی (درصد فروش)	۱۰/۴۵	۰/۵۳	۰/۸۲	۱/۵۱
زیان ناشی از سرقت کالاهای صادراتی	۰	۱/۵۹	محاسبه نشده	۰/۹۸
جرم، سرقت، اختلال به عنوان مانع عمده	۱۳/۴	۱۹/۷۳	۶/۸۴	۲۵/۹۳
تامین مالی				
استفاده از خط اعتباری و خط تسهیلاتی	۳۰/۷	۳۰/۰۳	محاسبه نشده	۳۴/۷۷
تامین مالی از بانکها برای سرمایه گذاری	۲۱/۶۲	۱۳/۲۵	۳۴/۱۸	۲۳/۹۱
تامین مالی از بانکها برای سرمایه در گردش	۲۵/۷۲	۲۳/۸۶	۳۵/۳۱	۲۷/۵۶
ارزش وثیقه (درصدی از وام)	۱۷۲	۱۵۰/۹۱	۱۳۰/۲۲	۱۴۶/۰۳
دسترسی به منابع مالی به عنوان مانع عمده	۷۲/۸	۳۳/۵۹	۱۳/۰۱	۳۰/۷۲
جنسیت				
مشارکت زنان در مالکیت شرکت	۴۰/۳	۱۸/۴۵	۳۱/۷۱	۳۴/۶۱
مشارکت زنان در مدیریت بنگاه	۵/۸	۱۷/۳۷	محاسبه نشده	۱۷/۶۵
گسترده‌گی اقتصاد غیر رسمی				
رقابت با بنگاههای غیررسمی	۵۲/۶	۵۰/۱۸	محاسبه نشده	۵۵/۷۶
شروع فعالیت بنگاهها با ثبت رسمی	۷۹/۹	۹۰/۹۲	محاسبه نشده	۸۹/۲۹
زیر ساخت‌ها				
تعداد دفعات قطعی برق در یک ماه نوعی	۲/۲۵	۱۴/۳	محاسبه نشده	۸/۹۸
مدت زمان قطعی برق (ساعت)	۱/۷۹	۳/۴۶	۳/۵۱	۵/۴۵
خسارت ناشی از قطعی برق (درصد فروش)	۹/۹۱	۵/۵۷	۲/۲۵	۵/۱۱
سهم ژنراتور در مصرف برق	۱۴/۲	۲۲/۷۹	محاسبه نشده	۲۰/۷۶
دوره انتظار انشعاب برق (روز)	۳۴/۶۲	۶۰/۹۱	۹/۵۶	۳۶/۸
متوسط تعداد دفعات قطعی آب در یک ماه	۳	۷/۶۴	محاسبه نشده	۶/۳۳
مدت زمان قطعی آب (ساعت)	۲/۰۴	۱۱/۴۱	۵/۸۲	۱۳/۱۳
دوره انتظار انشعاب آب (روز)	۱	۵۵/۶۷	محاسبه نشده	۳۴/۳۲
دوره انتظار برقراری یک خط تلفن (روز)	۱۵/۳۳	۳۷/۸۲	۸/۸۸	۲۵/۴۲

شرکت‌های پیشرو				
۱۶/۲	۱۶/۰۸	۱۳/۷۶	۱۴/۱	بنگاه‌های دارای گواهینامه بین المللی
۴۶/۷۲	۶۱/۹۶	۵۵/۴۲	۴۴/۴	درصد بنگاه‌های دارای حسابرس بیرونی
۳۳/۷۳	۸۰/۲	۳۹/۸۵	۴۳/۹	درصد بنگاه‌های دارای پایگاه اطلاع رسانی
مجوزها و پروانه‌های کسب و کار				
۲۹/۶۷	محاسبه نشده	۴۰/۱۸	۳۴/۶۵	تعداد روزهای اخذ مجوز فعالیت
۶۵	محاسبه نشده	۹۵/۱۷	۲۰/۱	تعداد روزهای اخذ مجوز ساخت
۱۹/۳۷	محاسبه نشده	۲۷/۵۵	۱۸/۴	تعداد روزهای اخذ مجوز واردات
۱۵/۵	۹/۷۳	۲۶/۸۴	۲۵	مجوزها و پروانه‌های کسب و کار به عنوان مانع عمده
مقررات و مالیات				
۸/۸۲	۱/۲۲	۱۱/۳۲	۹/۴۶	درصد وقت مدیریت ارشد برای رفع و رجوع امور اداری
۲/۱۴	۱/۶	۲/۹۱	۴/۰۶	متوسط تعداد مراجعات به سازمان مالیاتی با مراجعه کارکنان سازمان به بنگاه
۳۵/۰۱	۲۱/۴۹	۴۴/۹۹	۵۲/۳	نرخ مالیات به عنوان مانع عمده
۲۳/۷	۱۶/۸۸	۳۲/۷	۴۱/۵	شیوه وصول مالیات به عنوان مانع عمده
تجارت				
۶/۴۴	۵/۳۵	۶/۰۳	۱۰/۵	متوسط مدت زمان ترخیص صادرات مستقیم از گمرک
۱۷/۹۵	۲۱/۶۸	۲۷/۲۶	۷/۳	درصد بنگاه‌های صادرکننده
۱۶/۹۳	۶/۷۹	۲۳/۶۲	۲۰	قوانین تجاری و گمرکات به عنوان مانع عمده
نیروی کار				
۳۴/۹۲	۴۱/۸۵	۲۶/۵۱	۲۷/۲	درصد بنگاه‌های دارای برنامه آموزشی
۸	۴/۶۷	۵/۳۸	۱۲/۹	متوسط تعداد کارکنان تمام وقت موقت
۴۹/۱۶	۷۲/۷۱	۶۹/۹۳	۱۸/۶	متوسط تعداد کارکنان تمام وقت دائمی

منابع و مواخذ:

- مطالعه جهاد دانشگاهی استان کرمان سال (۱۳۹۰)

- Doing Business in Iran (2013). "Economy Profile: Iran Islamic Republic". Report of World Bank
- Doing Business in Iran (2012). "Economy Profile: Iran Islamic Republic". Report of World Bank
- Doing Business in Iran (2011). "Economy Profile: Iran Islamic Republic". Report of World Bank
- www.doingbusiness.org